

ÅRSMELDING 2011 FOR JUNKERDAL NASJONALPARK

Foto: Jim Tovås Kristensen

Innhold

Oppsyn	s 3
Oppsyn med grensemerker og skilt	s 3
Informasjonsvirksomhet/bistand under befaringer	s 4
Ferdsel til fots	s 7
Bygninger, bruer, klopper med mer	s 9
Forsøpling	s 11
Brudd på verneforskriften	s 11
Skjøtsel og andre tiltak	s 13
Kulturminner	s 15
Dyre- og planteliv	s 16
Andre oppdrag i 2011	s 18
Andre hendelser	s 19
Forslag til nye tiltak 2012	s 20

Vedlegg/delrapporter:

1. Ferdrelsregistreringer i Junkerdal nasjonalpark 2011	s 21
2. Fuglereregistreringer 2011	s 25
3. Registreringer av grønlandsstarr 2011	s 32

Oppsyn

I 2011 har Fjelltjenesten i forbindelse med 38 feltoppdrag besøkt Junkerdal nasjonalpark. Dette utgjorde totalt 235 oppsynstimer. Lengden på feltoppdragene varierte fra noen timer til flere dager.

Fjelltjenesten har i tillegg til nasjonalparkoppdraget en rekke andre oppdrag som krever oppsynsaktivitet i samme området. Dette kan være oppsyn og tilstedeværelse på statens grunn, jervregistrering, jakt- og fiskeoppsyn for Statskog. Fjelltjenesten har begrensede ressurser for oppsyn i nasjonalparken, men ved hjelp av flere andre oppdrag i samme område får Fjelltjenesten besøkt verneområdet noe oftere.

I 2011 har det blitt gjennomført ett felles oppsynsoppdrag med Salten politidistrikt og to felles oppdrag sammen med SNO. Det har ellers gjennom hele året vært kontakt med både tollvesenet og länsstyrelsen i Norrbotten.

Ryper i vårdrakt. Foto: Jim Tovås Kristensen

Oppsyn med grensemerker og skilt

I 2011 har Fjelltjenesten registrert 2 skader på skilt. Det ene skiltet er knekt og står i Valfarjohkdalen i Fauske kommune og det andre skiltet som er kraftig bøyd står langs stien inn mot Rosna i Saltdal kommune. Begge skiltene er satt i berg og det er behov for en solid slagbormaskin for å bore opp fester og sette ned nye skilt. Dette vil bli gjort med snøskuter kommende vinter. Det er ikke funnet skader eller mangler på kontrollerte grensemerker.

Informasjonsvirksomhet/bistand under befaringer

I 2011 er det gjort 2 endringer på informasjonstavler tilknyttet nasjonalparken. Den store tavlen ved Skihytta ble tatt ned og flyttet til p-plass ved startpunkt Solvågtinden på Storjord. Her står den sammen med informasjon om Junkerdalsura naturreservat. Ved Skihytta ble en ny plakat satt opp på garasjeveggen til IL Malm. Dette ble gjort etter å fått muntlig tillatelse fra idrettslaget. På garasjen henger også informasjon fra SKS og Statskog. Veggene er mer synlige og tilgjengelige hele året og derfor en bedre løsning enn en tavle som stod like ved veien.

22. juni 2011 ble informasjonsrommet på Balvassdammen offisielt åpnet av ordfører Kjell Magne Johansen i Saltdal kommune. Statskog Fjelltjenesten/SNO, Statskog og SKS stod bak et arrangement på åpningsdagen der ca 40 personer deltok. Til åpningen var også PC løsningen som har vært ei samfinansiering klar. Den digitale infoløsningen har en touch skjerm og er levert av Nordkontakt. Rommet har blitt svært godt mottatt og gjesteboka i rommet har fått mange trivelige tilbakemeldinger i løpet av sommeren og høsten. Rommet ble stengt rundt 1.november og vil bli åpnet igjen 1. april 2012.

Fjelltjenesten har i 2011 ikke deltatt på befaringer sammen med Fylkesmannens miljøvernavdeling eller nasjonalparkforvalterne fra Midtre Nordland nasjonalparkstyre. I forbindelse med nytt infopunkt på Storjord der informasjon om verneområdene vil få en sentral plassering, har Fjelltjenesten deltatt på befaring sammen med Saltdal kommune, Nordland nasjonalparksenter, Storjord Hotell, Saltdal Turistsenter. I tillegg har Fjelltjenesten i forbindelse med oppsynsoppdrag befart den ødelagte gammen i Skaitidalen og den ødelagte hengebrua i Skaitikjeften.

Ny plakat for nasjonalparken ble satt opp på IL Malms garasje ved Skihytta i Sulitjelma. Her henger også annen informasjon. Målet var å få alt samlet. **Foto: Jim Tovås Kristensen**

Tavlen fra Skihytta ble flyttet til p-plass startpunkt Solvågtind på Storjord. **Foto: Jim Tovås Kristensen**

Skilting til inforommet. Tiltak sommeren 2011. Foto: Jim Tovås Kristensen

Inforommet innvendig. PC løsningen endelig klar etter 1,5 år utvikling. Her de første brukerne. Foto: Jim Tovås Kristensen

Offisiell åpning av inforommet juni 2011. Ordfører Kjell Magne Johansen stod for åpningen.
Foto: Jim Tovås Kristensen

Ferdsel til fots

Det ble i 2008 med tiltaksmidler kjøpt inn 2 ferdselstellere som står ute i stinettet og register brukere av nasjonalparken. Områdene som overvåkes nå er Skaitidalen og Rosna- Fuglevatn. I vedleggene ligger egen rapport der resultatene er presentert.

Fjelltjenesten har i 2011 besøkt flere av innfallsportene til nasjonalparken. Det virker ikke å være noen stor endring i bruken av området. Det Fjelltjenesten observerte høsten 2011 var at stien mot Rosna og Fuglevatn igjen trenger tiltak for å hindre stor slitasje og stygge sår. Den våte høsten har satt sine spor og enkelte steder var det blitt gjørmehull. I perioden 2002-2004 ble det i regi av Statskog kjørt ut steinheller fra strandsonen på Balvatn. Denne steinen ble lagt på stien der det på forhånd var registrert behov. Dette fungerte som klopper, men det ble valgt et materiale som fantes i området. Disse steinene begynner nå å forsvinne ned i stien/underlaget og det er behov for en ny runde med steinheller. Oppsynet foreslår at sommeren 2012 brukes til å legge opp stein langs strandsonen på Balvatn. Denne steinen fraktes ut med snøskuter vinteren 2013 og legges på plass sommeren 2013.

Våte og gjørmete partier på stien fra Balvatn mot Rosna- Fuglevatn høsten 2011. Foto: Jim Tovås Kristensen

Bygninger, bruer, klopper m. m

I Skaitidalen fikk Bodø og omegn turistforening i 2010 dispensasjon til å fly inn materialer til klopplegging av våte partier mellom Ner Skaiti og Argalad. Da Fjelltjenesten besøkte Skaitidalen høsten 2011 var kun materialene lagt løst over våte partier utenfor parkgrensen. Om dette er gjort av turgåere eller BOT er usikkert. Det ble ikke tid denne dagen til å kontrollere partiene som skulle klopplegges i lengre inn i dalen. Fjelltjenesten er derfor usikker på om arbeidet med å fullføre kloppene er utført eller ikke.

Den voldsomme vårfloppen i mai 2010 ødela 3 hengebruer i Skaitidalen og Storengdalen, samt en gamle ble knust av skred i Skaitidalen. En hengebru i Skaitidalen og en i Storengdalen ble reparert i 2010. Hengebrua i Skaitikjeften som tilhører Sulitjelma og omegn turistforening er etter det oppsynet erfarer ikke reparert enda. Sist oppsynet var innom brua var rundt 15. august. Mange turgåere har tatt kontakt med både Statskog og oppsynet angående brua som ikke er mulig å krysse.

Ødelagt hengebru ved Skaitikjeften vinteren 2011. Foto: Jim Tovås Kristensen

I juli befarte Fjelltjenesten for andre gang gammen i Skaitidalen som ligger knust etter et voldsomt snøskred våren 2010. Gammen eies av svensk reindrift og vedlikeholdes av BOT. Sommeren 2010 tok oppsynet kontakt med foreningen og fortalte at gammen var ødelagt. Oppsynet forstod da det slik at foreningen skulle rydde opp.

Vinteren 2011 fant Fjelltjenesten fortsatt gammen liggende spredt utover i terrenget som sommeren i forveien. Det ble derfor gjennomført en ny befaring i juli 2011. Høsten 2011 kontaktet oppsynet på nytt BOT angående gammen. Da fikk oppsynet til svar fra BOT at dette ikke var et bygg som tilhørte dem og som de hadde ansvar for.

Statskog region Salten ved eiendomskonsulentene har sjekket arkivene for opplysninger. Her kom det frem at BOT har en festekontrakt på gammen fra 1991 og at de søkte om å få restaurere gammen på slutten av 80-tallet da med tillatelse fra svensk reindrift. I kontrakten kom det frem av

BOT har vedlikeholdsansvaret for gammen. BOT har nå etter å ha fått sett kontrakten gitt beskjed om at det vil bli ryddet opp kommende sommer.

Rester etter gammen i Skaitidalen juli 2011. Foto: Jim Tovås Kristensen

Forsøpling

I forbindelse med oppsynsoppdragene i nasjonalparken plukker Fjelltjenesten med seg søppel som ligger i terrenget. Stort sett er dette mindre mengder avfall fra turgåere, fiskere og lignende.

Ved to fiskevatn har det i 2011 blitt plukket noe mer søppel enn vanlig. Dette er ved Daudvatn og Rosna i Sulitjelma. Ved Rosna ble det ved 2 anledninger samlet sammen søppel gjemt av hovedsaklig fiskere. Dette utgjorde 2-3 bæreposer. Ved Daudvatn fikk oppsynet melding om svært mye søppel midt på sommeren. Området ble besøkt kort tid etter meldingen uten at det ble funnet noe avfall med unntak av en stygg leirplass med en latrine. Ved Daudvatn viste det seg i ettertid at en fisker hadde samlet sammen avfallet og tatt det med seg hjem. Dette utgjorde en halv søppelsekk.

Leirplass med latrine ved Daudvatn. Flere trær var hogd ned i forbindelse med leirplassen.
Foto: Vidar Bentsen

Brudd på verneforskriften

Det er i 2011 ingen anmeldte saker angående brudd på verneforskriften. Det er imidlertid registrerte flere brudd på verneforskriften for Junkerdal nasjonalpark i 2011 uten at det har resultert i en anmeldelse. Alle bruddene angår snøskuterkjøring vinterstid. Snøskuterkjøring i området fra svenskegrensa ved Graddis til Båtskardet lengre nord er et problemområde på godværsdager om våren. På svensk side av grensa er det et friområde for snøskuterkjøring. Med bare grenserøysene å forholde seg til havner flere inn i på norsk side og i nasjonalparken. Årlig er oppsynet vitne til eller finner spor etter personer som har krysset grensa og kjørt med skuter langt inn i nasjonalparken.

I 2011 ble det helga 14-15. mai gjennomført en oppsynsaksjon i området med en patrulje fra Fjelltjenesten og SNO. Lørdag 14. mai ble 12 skutere stoppet i løpet av 2 timer. Alle skuterførerne var svenske statsborgere og ingen av førerne hadde kontroll over hvor de befant seg. Siden alle ble stoppet innenfor 1 km fra grensa fikk samtlige advarsler fra oppsynet og det ble tatt personalia. Tidligere har oppsynet og politiet anmeldt alle som har kjørt lengre inn i parken en 1 km. Dette siden grensen noen steder er dårlig merket. Et mål for 2012-2013 må være å få skiltet dette området bedre. Oppsynet mener de ordinære np- skiltene blir for små og har for korte stolper for å vises i mye snø. De beste skiltene er større og gule med påskriften "Riksgrense Norge – Sverige". Disse står noen steder langs grensa og er godt synlige og har lengre stolper slik at de ikke snør ned.

Oppsynet har fulgt opp dette problemområdet i 3 år og har flere anmeldelser og advarsler. Gjennom disse årene har oppsynet besøkt fjellpartiet sporadisk om våren og har på den måten fått en del erfaringer på hvor stort problemet er. Siden dette er et høyfjellsområde er det på godværsdager at skuterførerne bevist eller ubevist havner på feil siden av grensa. Oppsynet foreslår derfor å få skiltet området i 2012 og fortsette overvåkningen i 2012 og 2013 for å se om ikke dette gir resultater.

Spor etter lek med snøskuter i Argaladdalen i nasjonalparken 2011. Foto: Jim Tovås Kristensen

Skjøtsel og andre tiltak

Det er i 2011 utført følgende tiltak i og rundt nasjonalparken.

Fjerning eldre TV-antenneanlegg i Junkerdalsura naturreservat og Junkerdal nasjonalpark:

I april og august 2011 utførte Fjelltjenesten oppdraget med å fjerne restene av det gamle antenneanlegget som gav Junkerdalen TV signal. Restene av selve antennene oppe på fjellet ble fraktet ut på skuterføre, mens TV kabelen ble fjernet i august.

Jobben med å kutte opp kabelen og bære den ned var krevende. Kabelen hadde sitt utgangspunkt på 800 moh og gikk ca 2500 m nedover til Solvågli. Kabelen som har ligget oppå bakken i nærmere 40 år var grodd fast og vi fant flere brudd. Ved brudd var det svært vanskelig å finne fortsettelsen.

Totalt ble det tatt opp og fjernet ca 1200 meter kabel. Denne er levert inn på avfallsmottak. Etter 1200 m fant vi et brudd og fant aldri igjen fortsettelsen. Dette var like ved stien opp til Solvågvatn. I den forbindelse kontaktet vi Arvid Nilsen som bor på Solvågli. Han fortalte at lokalbefolkningen selv for mange år siden hadde ryddet den nedre delen av lia. Derfor trodde han at vi hadde funnet det som var igjen. Hvis det uansett skulle ligge deler av kabelen igjen i reservatet er den svært vanskelig å finne pga vegetasjon. Den delen som nå er ryddet var mest synlig pga mer høyfjellsvegetasjon.

Bildet viser Fjelltjenesten som samler sammen TV kabel. Foto: Gisle Sæterhaug

Oversiktskart Solvågli og deler av Junkerdalsura naturreservat. Sort prikk viser hvor antenneanlegget var plassert. Rød strek viser strekningen som er ryddet. Dette utgjør ca 1200 m.

Informasjonspunkt Storjord:

Arbeidet med å sette opp infopunktet på Storjord fortsatte i 2011. Arbeidsgruppen som bestod av Statskog Fjelltjenesten, Saltdal kommune, Nordland nasjonalparksenter, nasjonalparkforvalter MNPS, Saltdal Turistsenter, Storjord Hotell og Polarsirkelen samesløyd har hatt et møte høsten 2011. Der ble endelig utseende på punktet ble bestemt og gruppen ble enig om en fremdriftsplan. En entreprenør driver nå i midten av november å sette opp punktet som blir stående sentralt på Storjord. Videre er målet at all informasjon og kart skal være klart i løpet av mai 2012.

Storjord er på mange måter en innfallspport både for Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Junkerdal nasjonalpark og Junkerdalsura naturreservat og er i tillegg blitt et forvaltningsknutepunkt. Dette sammen med informasjonsbehovet til turistaktører, grunneier og friluftsjnteresser har ført til prosjektet.

Endelig tegning på infopunktet på Storjord. Skisse: Sivilarkitekt Petter Ording

Kulturminner

I Junkerdal nasjonalpark finnes mange kulturminner og da spesielt samiske kulturminner. Oppsynet besøkte i 2011 "Sara Jonashellaren" vest for Fuglevatn. Målet var å kontrollere om kulturminnet var inntakt og dokumentere hellaren med bilder

Bildet viser inngangen til Sara Jonashellaren vest for Fuglevatn. Foto: Jim Tovås Kristensen

Bildet viser grua inne i hellaren. Foto: Jim Tovås Kristensen

Dyre- og planteliv

Junkerdal nasjonalpark har et rikt plante- og dyreliv og en rekke sjeldne og rødlistede arter finnes her og bruker området. I dag gjennomfører oppsynet enkelte faste registreringer årlig. Disse er ikke spesielt omfattende, men siden oppsynet har begrensede ressurser er det bare enkelte områder og arter som kan tas hvert år.

De faste fugle- og planteregistreringene ligger vedlagt i vedleggene. Ellers vil alle registreringer gjort i nasjonalparken vil bli lagt inn i www.artsobservasjoner.no

2011 har vært et fantastisk smågnagerår i hele fylket. Dette har resultert i at de artene som er avhengige av mus og lemen for å reproducere har hatt en god mattilgang. I Junkerdal nasjonalpark har smågnagerspesialistene fjelljo, fjellvåk, dvergfolk, tårnfalk og haukugle hatt et godt år. Når predatorer som rødrev, mår og røyskatt har hatt ubegrenset tilgang på gnagere har dette igjen ført til at rypa har fått ha egg og kyllinger i fred. Økningen i rypebestanden har vært synlig gjennom sommeren og høsten. Oppsynet vil anta at også andre bakkerugere som ender og vadefugl har hatt samme hekkesuksess.

Av de store rovdyrene har jerven fast tilhold i området. Jerv blir registrert årlig gjennom nasjonalt overvåkingsprogram. Dette arbeidet foregår på samme måte innenfor som utenfor verneområdene. I 2011 var det 14 dokumenterte og antatte jervynglinger i Nordland – 2 av disse var innenfor Junkerdal nasjonalpark, mens en tredje familiegruppe brukte deler av nasjonalparken. Gaupe bruker også nasjonalparken, men det er ikke registrert familiegrupper inne i selve parken. Bjørn ses på som streifdyr, men bruker nasjonalparken årlig. Også i 2011 ble det funnet bjørnspor

på vårsnøen sør i nasjonalparken. DNA prøver fra 2010 viste at 3 bjørner hadde hatt tilhold i og rundt nasjonalparken deler av året. Dette var 2 hanner og en binne.

Død jervvalp ved hi i Junkerdal np 2011. Dødsårsak var trolig en hannjerv. Foto: Jim Tovås Kristensen

Andre oppdrag i 2011

- ✓ Fjelltjenesten har som tidligere sjekket og om nødvendig utført vedlikehold av merkingen av skuterløypen fra Balvatn mot Mavas. I 2011 har kun merkingen og bruken av løypa blitt kontrollert. Det har ikke vært behov for reparasjoner.
- ✓ Båttrekket mellom Balvatn og Fuglevatn: Kontroll av båttrekket utført. I tillegg ble trekkwiren på anlegget byttet ut. Den gamle var blitt reparert etter brudd og var flisete. Trekket er ellers i brukbar stand. Noe som må ordnes i 2012 for at alt skal fungere optimalt er et stag på sveivspillet. Under bruk i 2010/2011 har et stag som holder bremsen på plass røket. Båtvogna ble tatt opp av vannet og dratt høyere enn issonen før vinteren.

Båttrekket mellom Balvatn og Fuglevatn. Her sveivspillet. Foto: Jim Tovås Kristensen

- ✓ Inforom Balvassdammen: Rommet ble åpnet 1. april etter å ha vært vinterstengt. I april ble også den digitale informasjonsløsningen/PC løsningen montert og bygd inn i veggen. Videre har 2 aluminiumsskilt blitt laget og montert. Dette er ordensregler og informasjon om PC løsningen. 22. juni ble rommet offisielt åpnet og et dette ble markert med et arrangement. Videre utover sesongen har oppsynet kun hatt tilsyn og sørget for at det var nok nasjonalparkbrosjyrer i rommet. Rommet har vært godt besøkt gjennom sesongen og tilbakemeldingene fra brukerne har vært svært gode.
-

Andre hendelser

Det har i 2011 ikke vært noen spesielle hendelser i nasjonalparken. Har lagt ved et bilde av et snøras i Skaitidalen fra januar 2011. Deler av vinteren var svært kald noe som førte til snøen frøs i stykker og ble liggende som et ustabilt snølag. Dette resulterte igjen til større fare for snøras når det senere på vinteren kom mer snø i kombinasjon med vind.

Snøras i Skaitidalen januar 2011. En stor skavl i et relativt slakt terreng har sklidd ut. Foto: Jim Tovås Kristensen

Forslag til nye tiltak 2012

- Hindre ulovlig snøskuterkjøring i grenseområdet mellom Graddis og Båtskardet: Bedre skiltingen langs grensa og bedre informasjonen ved vei. Følge opp området med økte midler.
- Kartlegging båteiere og fjerning av eldre båter Rosna og Fuglevatn: Oppsynet har i 2011 kartlagt alle båter og vurdert tilstanden. I 2012 bør det prioriteres å kartlegge hvem som er eiere og annonsere/kontakte eiere til båter som er ødelagt.
- Tomten til gammen i Skaitidalen må ryddes.
- Steinlegge sti Rosna- Fuglevatn: Oppsynet foreslår å legge opp steinheller fra strandsonen på Balvatn sommeren 2012. Denne fraktes inn i terrenget vinteren 2013. I 2012 gjennomføres også en kartlegging på hvilke områder som trenger påfyll av stein.
- Fortsette kartleggingen av planter:
 - ✓ Fjellsolblom ved Juttar
 - ✓ Bergjunker ved Fisklausvatn og ved Syrvatn
 - ✓ Kartleggingen av grønlandsstarr.
- Reparere sveivspill på båttrekket ved Fuglevatn. Et stag er knekt og trekket mangler dermed brems. Bør ordnes i 2012 selv spillet fungerer slik det er i dag.

Storjord 15. november 2011

Jim Tovås Kristensen

Vedlegg/delrapporter:

Ferdselsregistreringer i Junkerdal nasjonalpark 2011:

Fjelltjenesten drifter i dag 2 ferdselstellere i nasjonalparken. Disse er montert langs stien mot Rosna/Fuglevatn og i Skaitidalen. Produsenten som brukes er ECO- counter ferdselstilleren. Den har ei linse som registrerer varmen til personer som passerer. I perioden 2006-07 ble en annen type ferdselsteller benyttet. Dette var av typen mattetellere som ble gravd ned i stiene.

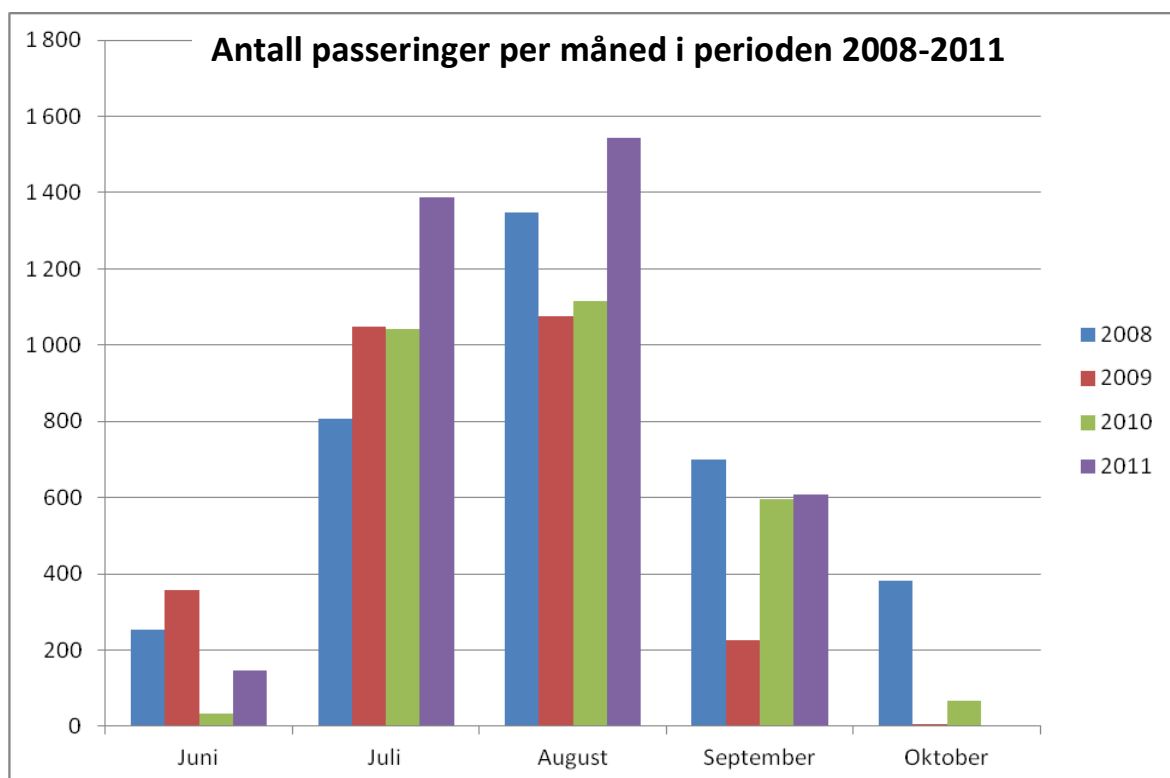
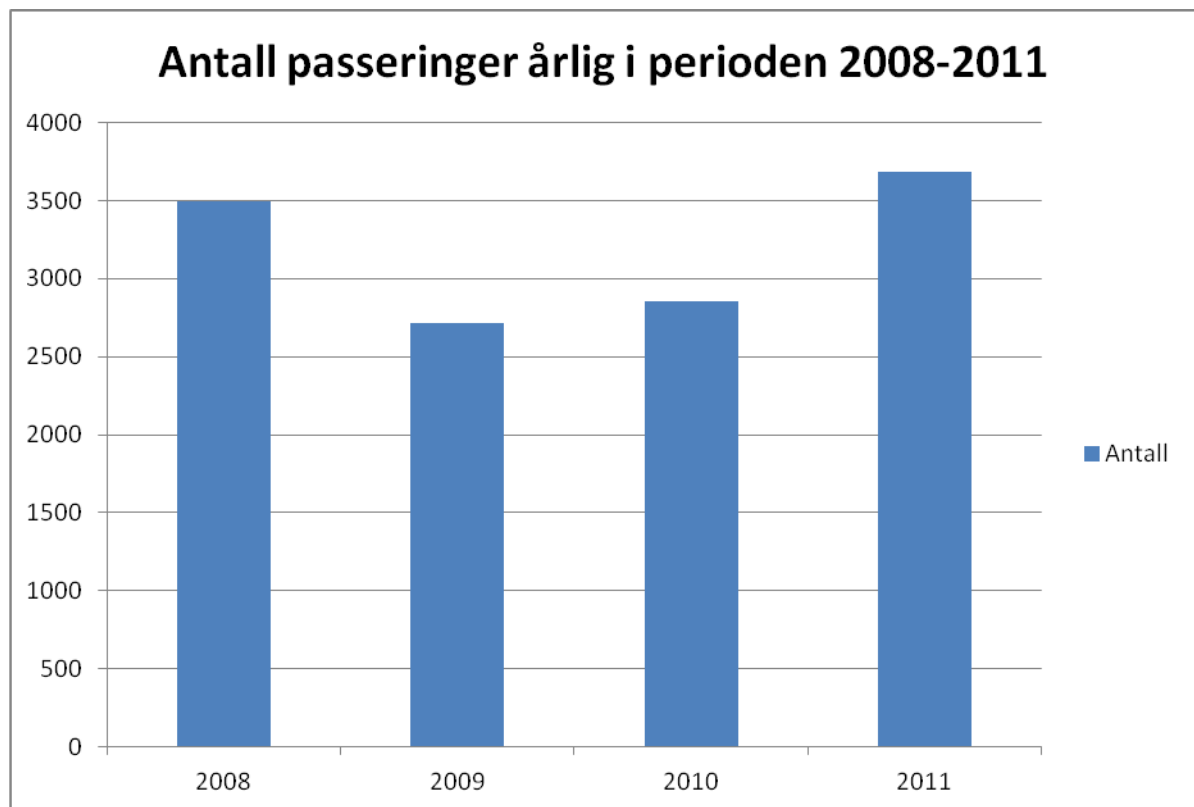
Ferdselsdata Rosna/Fuglevatn

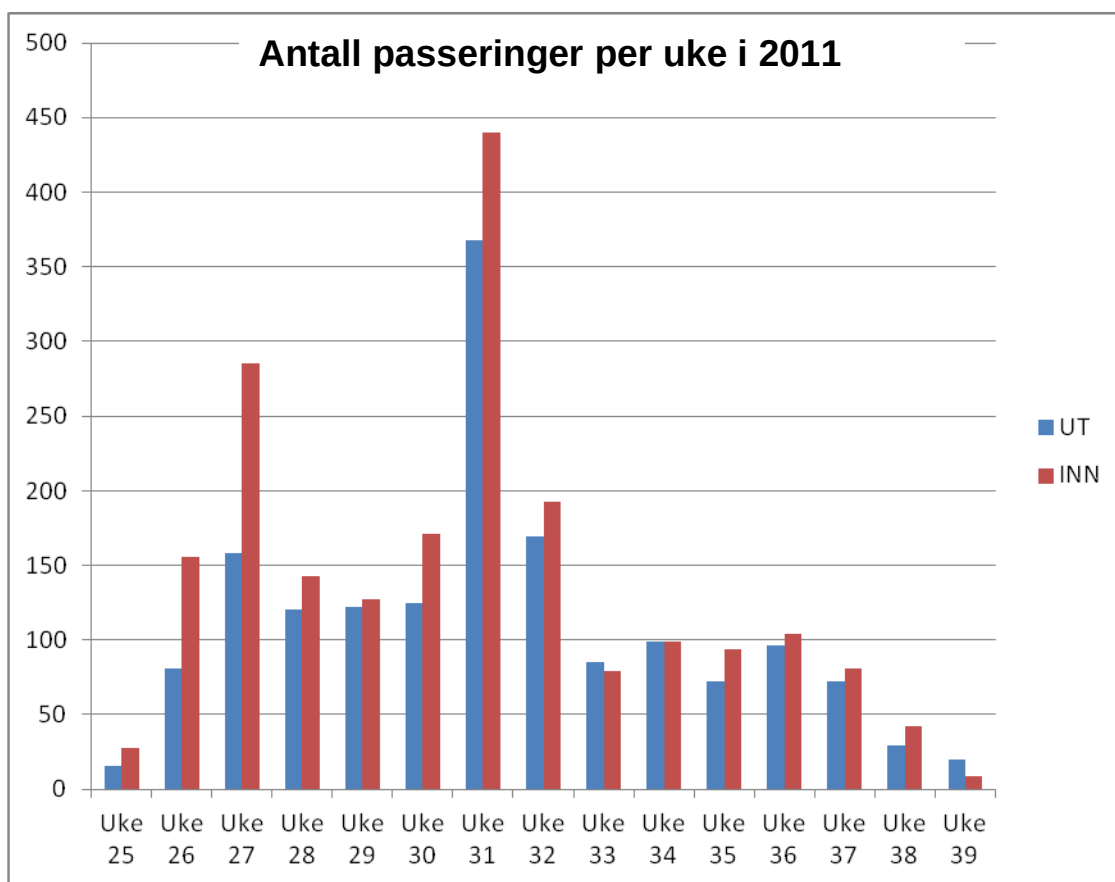
Ferdselstilleren er plassert ved stien mellom Balvassdammen og de populære fiskevannene Rosna og Fuglevatn. Stien er trolig en av de mest benyttede innfallsportene til nasjonalparken. Landskapet i denne delen av nasjonalparken er nokså flatt og terrenget er lett å bevege seg i. I tillegg er det mange gode fiskevann i området.

Bildet viser stien mellom Balvassdammen og Rosna/Fuglevatn. Foto: Jim Tovås Kristensen

Diagrammet viser ferdselen i de fire årene med ECO- counter teller.

Ferdsestelleren har i perioden 21. juni til 30. september 2011 registrert 3683 passeringer. Totalt var det 2051 passeringer innover mot Rosna/Fuglevatn og 1632 andre veien. Årsaken til at det er flere passeringer vestover mot Rosna ligger i produktløsningen. Er telleren usikker på hvilken vei personen går havner dataene automatisk på ”inn” dvs i dette tilfellet vestover.

Ferdseldata Rosna/Fuglevatn i perioden 2006-2011:

	Matteteller	Eco- counter sensor
2006	1528	
2007	1240	
2008		3492
2009		2716
2010		2852
2011		3683

Det er store forskjeller mellom ferdselsdataene i perioden 2006-2011. En av årsakene er at det er brukt 2 typer ferdselstelere. Mattetelleren var nedgravd og teller de som tråkker på matten. Her er det naturlig å tro at antallet som registreres er et minimum. Den nye type ferdselsteller med varmesensor er svært avhengig av riktig plassering for at dataene skal bli riktige. Stopper turgåere opp foran linsa blir de talt flere ganger. Med andre ord stopper eller raster personer foran tellepunktet inn mot Rosna/Fuglevatn blir dataene raskt gale. Dette kan være noe av forklaringen på

de ulike tallene i perioden 2006-07 og 2008-11. Det er selvsagt en mulighet for at trafikken har økt i perioden, men den har neppe økt i slikt omfang.

Ferdselsdata fra Skaitidalen:

Ferdselstelleren i Skaitidalen ble i 2011 flyttet fra hengebrua i dalen til en berghammer i området. Dette siden dataene fra lokaliteten i 2010 ikke gav nok troverdige data.

Plasseringen i 2011 var i samme området bare at oppsynet denne gangen fant en bergsprekk som linsa ble skjult i. Plasseringen virket optimal da telleren ble plassert ut rundt 1. juni. Å plassere ferdselstelleren på denne måten er også anbefalt av produsent. Da telleren ble hentet inn i slutten av oktober viste det seg at heller ikke denne lokaliteten var god nok. Totalt viste telleren over 23000 treff i løpet av sommeren. Noe som er voldsomt mye høyere enn tidligere år.

Etter å ha studert detaljene i dataene mener oppsynet å ha funnet feilkilden i 2011. Det er fra produsent ikke anbefalt å få direkte sollys inn på linsa. Dette mente oppsynet ikke var noe problem i Skaitidalen siden dalen til tider er nokså trang, men dette viste seg å være feil. I datasettet kom det tydelig frem at på solrike dager var det svært mange registreringer på morgen og formiddag før sola gikk mer mot vest.

I 2012 vil Fjelltjenesten forsøke en ny plassering.

Storjord, 14.november 2011

Jim Tovås Kristensen

Fugleregistreringer 2011:

Registreringer av jaktfalk og kongeørn

Fjelltjenesten overvåker de 2 store rovfuglartene i Junkerdal nasjonalpark. Dette er vår største falk jaktfalken som er rødlistet og i tillegg følges 2 faste kongeørnlokaliteter opp årlig. Begge artene opptrer nokså fåtallig i nasjonalparken og hekker kun i år med god vilttilgang.

Jaktfalk

Jaktfalken er en vanskelig art å registrere. Som andre falke bygger den ikke reir selv, men foretrekker hovedsakelig nybygde ravnreir. Sjelden lager den selv en grop i moldbakken på ei berghylle. Det at den benytter andre arters kvistreir gjør at jaktfalk bytter hekkeplass ofte. Det er påvist at de kan flytte opptil 10 km mellom 2 år. I Junkerdal nasjonalpark opplever Fjelltjenesten nesten årlig jaktfalkpar ved bergklipper tidlig om våren uten at paret gjennomfører hekking der senere på sesongen. Hvorvidt de hekker andre steder eller har avbrutt hekkingen av naturlige årsaker er ikke alltid lett å avgjøre.

Hekkeresultat for jaktfalk i Junkerdal nasjonalpark i perioden 2005-2011:

År	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antall hekkinger	2 H + 1 S	-	-	1 H + 1 S	-	-	-

H = hekking

S= sannsynlig hekking

Som tabellen viser fant oppsynet heller ikke i 2011 hekkende jaktfalk i nasjonalparken. 2011 har vært ett fantastisk smågnagerår som igjen har ført til en økende rypebestand. Begge disse faktorene er viktig for jaktfalken og en kunne derfor forvente å finne hekkende jaktfalk i området. Det ble derfor brukt noe tid på å sjekke gamle hekkeplasser og andre berghyller med fine ravnreir uten resultat. Oppsynet så ved 2 anledninger jaktende jaktfalk like øst for Balvassdammen, men kunne ikke finne hekkende par i området. Det er det rimelig å anta at oppsynet ikke fanger opp alle hekkingene i nasjonalparken.

Kongeørn

Hekkeplassene til kongeørna følges nokså tett av naturoppsyn og ornitologer over hele landet. Innenfor Junkerdal nasjonalpark ligger 2 kongeørnlokaliteter. Nasjonalparken er på hele 682 km², men er hovedsakelig høyfjellsområder og dekker bare noen få dalfører. Kongeørna hekker vanligvis i dalførene som leder opp mot fjellet. Slik er det også i Junkerdal nasjonalpark.

Det varierer fra år til år hvorvidt kongeørnparene får frem unger eller ikke. Dette er store fugler og det krever mye å fø frem 1-2 unger hvis mattilgangen er dårlig. Faktorer som påvirker hekkesuksessen er tilgangen på byttedyr, været og snømengder.

Fjær av kongeørn. Foto: Jim Tovås Kristensen

Hekkeresultat for de 2 kongeørnparene i Junkerdal nasjonalpark i perioden 2002-2011:

År	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Gj.snitt unger pr par
Par 1				S	H(1)	-	S	H(2)	H(2)	H(1)	0,86
Par 2	H(1)	-	H(2)	-	-	-	M	-	H(1)	-	0,4

H = hekking (antall unger)

M= mislykket hekking

S= sannsynlig hekking. Et reiralternativ hos par 1 ligger svært godt gjemt bak en berghammer og et tre. Vanskelig med innsyn. Lokaliteten sjekket med helikopter i 2010.

I perioden 2002-2004 ble ikke hekkelokaliteten til par 1 fulgt opp.

De 2 hekkelokalitetene i nasjonalparken ligger helt forskjellig plassert i terrenget. Par 1 hekker lavere og godt skjermet for vær og vind og i et område med nokså stabil mattilgang. Par 2 hekker inne på fjellet og har vanskeligere forhold. Dette paret har tøffere klimatiske forhold og mattilgangen vinterstid før hekkesesongen kan være vanskelig hvis det er lite med småvilt og gnagere.

En normal ungeproduksjon for en sunn og frisk kongeørnbestand regnes å være 0,6 unger i året per par. Dette er nok til å opprettholde bestanden. Som det kommer frem av tabellen har par 1 god ungeproduksjon og ligger i gjennomsnitt over 0,6 unger de siste årene. Paret som hekker inne på fjellet har lavere gjennomsnitt enn 0,6 unger per år i snitt.

Antall smågnagere påvirker hekkesuksessen til mange arter. Det var i 2004 mye smågnagere og paret i fjellet lyktes å få frem 2 unger. I 2005 var det også bra med smågnagere frem til midten av juni. Etter det kollapset smågnagerbestanden. Årene 2006, 2008 og 2009 var bunnår når det gjelder smågnagere. Ingen av disse tre årene var gode hekkeår. I 2010 var det vært bra med mus i fjellet hele sommeren og lemenbestanden økte gjennom høsten. 2011 ble et slikt smågnagerår som de fleste håpet på. Enorme mengder av gnagere og rypebestanden hadde en merkbar økning. Det var derfor litt skuffende at bare 1 av kongeørnparene fikk frem unger i år. Noe av årsaken til at både jaktfalken og kongeørna hekket fåtallig også i 2011 kan være at vinteren var streng og at rypebestanden først fikk oppgangen midt i hekkesesongen.

Jim Tovås Kristensen

Ande - og vadefuglregistreringer i Junkerdal nasjonalpark 2011

En av oppsynets faste oppgaver i Junkerdal nasjonalpark er registrering av ande- og vadefugl ved Rosna og Skoddefjellet (se vedlagt kart). I perioden 2005-2008 ble bare de sørlige delene av området dekket. Dvs mellom Rosna og Fuglevatn. I 2009 og 2010 ble området blitt utvidet nord mot Skoddefjellet. Dette ble gjort for å kartlegge bestanden av ender bedre. Når anleggsveien åpner siste uke i juni er stort sett alle endene spredt over et stort område. Skoddefjellet huser et høyt antall småvann som er ideelle for fjellendene. Hadde registreringen vært utført rundt 10. juni ville det vært nok å besøke et mindre område med fjellvann er isfrie. I disse vannene vil mesteparten av endene være samlet mens de venter på sommeren og større snøsmelting.

I 2011 ble områdene rundt Rosna og Fuglevatn registrert ved 2 anledninger. Dette var 21/6 og 17/7. Det ble ikke tid til å besøke Skoddefjellet i slutten av juni.

Oversiktskart Junkerdal nasjonalpark. Skoddefjell og Rosna ligger midt i parken.

Metodikk:

Registreringen blir gjennomført den første uka etter at anleggsveien inn til Balvatn er åpnet. Det vil si i perioden 24. juni til 1. juli. I dette tidsrommet har oppsynet mange andre oppgaver i området og det har vært naturlig å gjennomføre registreringen da. Ofte har dette vært for sent på året med det resultat at endene har spredd seg utover i de små vatnene som omkranser Rosna og Skoddefjellet. Dette resulterer i mer arbeid til fots. Andre år som for eksempel i 2005 var det sen vår og endene var samlet i et mindre område. Under registreringen bruker oppsynet teleskop og kikkert for å minimere forstyrrelsen og for å redusere tidsforbruket. I fjellsidene som heller ned mot Rosna får man god oversikt over hele området ved å bruke teleskop. På den måten er det mulig å registrere fugl over et større område på avstand.

Værforholdene og tidspunktet på dagen når registreringen utføres er også viktig. Forholdene har variert de 7 årene registreringen har vært utført. Det har ofte vært en nordvestlig værtype og kjølige temperaturer. Dette var også tilfellet i 2011.

Havelle med 1 unge ved Reinneset, Fuglevatn. Foto: Jim Tovås Kristensen

Oversiktskart Rosna, Fuglevatn og Skoddefjellet. Her er et utall små og store vatn. Den røde sirkelen viser området som ble besøkt i 2011.

Sangsvanefamilie ved Stor Stilla i Sulitjelma. Denne familiegruppen bruker også nasjonalparken senere på sommeren og er observert av turgåere i området mot Rosna og ved Juttar. **Foto: Jim Tovås Kristensen**

Observasjoner gjort i perioden 2005-2011:

Observasjoner	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sjørre	5		6	3	4	6	
Bergand		1	2				
Svartand	4	1	3			2	1
Havelle	4	3 + 16 ³	3		4	7	2
Toppand	15	3	4	4	1	4	3
Kvinand	2	1					
Krikkand	1 ¹		10	5		3	1
Stokkand				1			
Laksand						7	5
Smålom			2				2 ⁶
Storlom					1		2
Sangsvane			2 ⁴			3	
Heilo	1 ²		20	Tallrik	Tallrik	Tallrik	Tallrik
Rødstilk	6 (tallrik)	10 (tallrik)	20	3	3	Tallrik	Tallrik
Småspove	6				1	7	7
Svømmesnipe	3	4					1
Brushane/høne	3/1						1
Sandlo						1	
Myrsnipe	1				1		
Enkeltbekkasin	2		1			2	1
Fjelljo	3		4	2	2	6 ⁵	5
Fiskemåse	2		7	2	Tallrik	Tallrik	Tallrik
Rødnebbterne	Tallrik	60	1		1	1	

2008: Værforholdene sitt preg på registreringsresultatet. Sterk vind, nedbør og kaldt vær gjorde at det var lite fugl å se i vannene og i terrenget.

2009: Tidlig vår. Registrering på ettermiddagen. Vanskelig pga av sterkt motlys og lav sol. I tillegg var det kommet inn flere fiskere i området og dermed trakk andefuglene unna.

2010: Fine værforhold. 8-10 ubestemte ender lå ute på Rosna.

2011: Kjølig værtype. NV vind og lave temperaturer ved besøk i juni. Pent vær og fine forhold ved besøk midt i juli.

- 1 Funnet drept av rovfugl
- 2 Lå på 4 egg
- 3 De 16 havellene lå i Balvatn
- 4 Langvatn/Langgåsa. Hekker i Storstilla.
- 5 2 fjelljopar hekket i området. 1 ind. sett liggende på egg.
- 6 1 par smålom ble observert juli ved Reinskillingsodden

Storjord, 14.november 2011

Jim Tovås Kristensen

Registrering av grønlandsstarr i Junkerdal nasjonalpark 2011:

Grønlandsstarr fra Solvågvatn 2010. Foto: Jim Tovås Kristensen

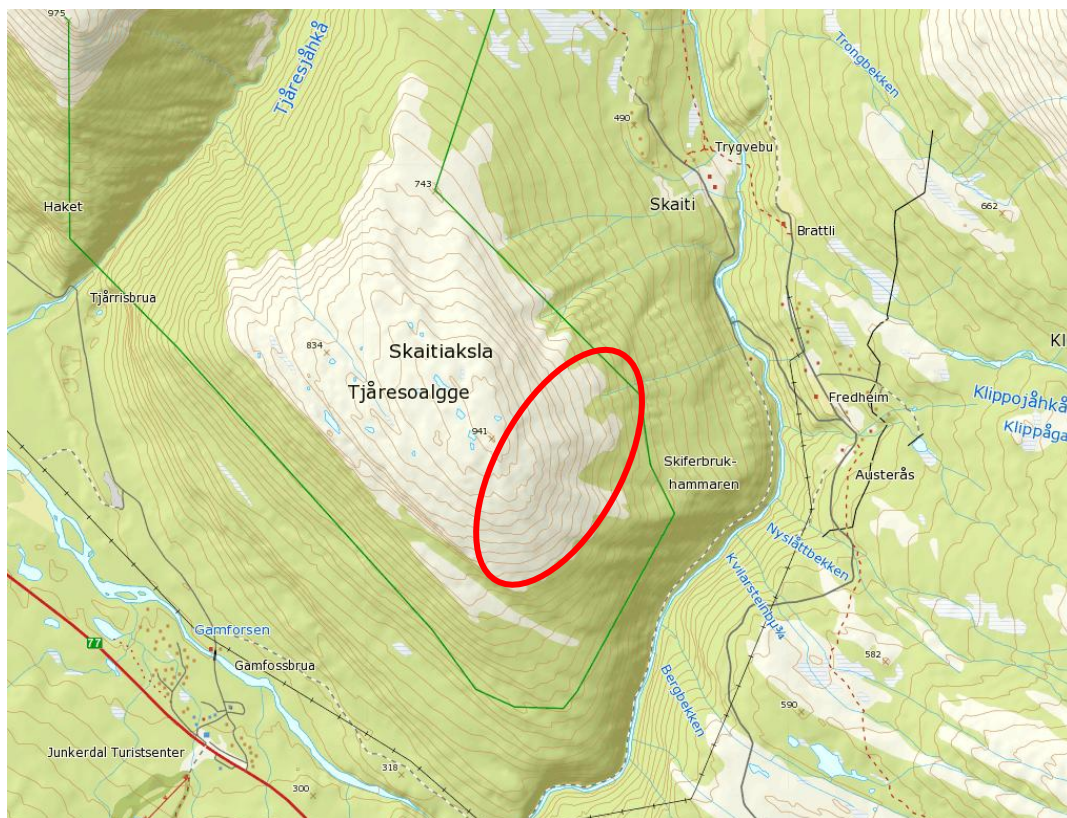
I bestillingen for 2011 hadde Fjelltjenesten i oppdrag å fortsette registreringen av grønlandsstarr i områdene rundt Solvågtind, Båtfjellet og Skaitiaksla.

Før 2007 var den eneste kjente og sikre funnet av grønlandsstarr fra 1854. Denne lokaliteten lå langs stien opp til Solvågvatn. Fjelltjenesten har i 2007 og 2010 foretatt nye registreringer i hittil udekte områder og i områder der arten tidligere er beskrevet. Dette resulterte i at det høsten 2010 var hele 36 kjente lokaliteter i områdene rundt Solvågtinden og Solvågvatnet.

I 2011 hadde oppsynet begrenset tid og ressurser til nyleting. Det ble satt av et dagsverk høsten 2011 og dette ble brukt i Skaitiaksla. Her ble de sørøstlige delene av aksla undersøkt. Det var dette området som vegetasjonsmessig minnet mest om voksestedene rundt Solvågtinden. Det ble dessverre ikke funnet noen nye voksesteder i dette fjellområdet. Starr-arten som Fjelltjenesten fant mest av var tvebustarr. Denne er også særbu og minner om grønlandsstarr.

Tvebustarr fra Skaitiaksla. Foto: Jim Tovås Kristensen

Oversiktskart Skaitiaksla: Rød ellipse viser området som ble besøkt og kartlagt i 2011.